

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ИЗВЕШТАЈ О ПРЕГЛЕДУ И ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ
Исказивање финалности инфинитивним конструкцијама у савременом
италијанском језику
Јелена Пухар

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ПРЕГЛЕД И ОЦЕНУ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Комисију је именовало Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 22. новембра 2021. године.

2. Састав Комисије:

Ментор: др Мила Самарцић, редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду

Ужа научна област: Италијанистика, Италијански језик

Датум избора у звање: 01. 02. 2012.

др Драгана Радојевић, доцент, Филолошки факултет Универзитета у Београду

Ужа научна област: Италијанистика, Италијански језик

Датум избора у звање: 22. 09. 2020. (члан комисије)

др Данијела Ђоровић, ванредни професор, Филозофски факултет Универзитета у Београду

Ужа научна област: Италијанистика, Италијански језик

Датум избора у звање: 10.05.2021. (члан комисије)

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име, име родитеља, презиме	Јелена, Душан, Пухар
Датум и место рођења	18.10. 1990. Вршац
Наслов мастер тезе	<i>Autobiografia linguistica (varietà linguistiche in lingua serba e italiana)</i> (Језичка аутобиографија (језички варијетети у српском и италијанском језику))
Датум и место одбране мастер тезе	Удине, 2014 (нострификовано на Универзитету у Београду 2014, решење број: 06-61302-4070/2-14)
Научна област из које је стечено академско звање мастер	Социолингвистика

Библиографија:

Пухар, Ј. (2016а). Евиденцијалност у српском и италијанском језику на примерима из дневне штампе. *Радови Филозофског факултета Филолошке науке, бр.18*, 157–171.

Puhar, J. (2016b). Variazione primaria di "portare" e i suoi traduttori serbi in IMAGACT. *Italica Belgradensia*, 2, 63–79.

Mitrović, M. & Puhar, J. (2016v). Il linguaggio settoriale della politica. Le caratteristiche e la problematica della traduzione. U R. Scotti Jurić, N. Poropat Jeletić, I. Matticchio (prir.), *Studi filologici e interculturali tra traduzione e plurilinguismo. Atti del Convegno Internazionale di Università "Juraj Dobrile" di Pola*. Roma: Aracne, 485–499.

Пухар, Ј. (2018). Онлајн онтологија Имагакт као средство за учење страних језика на примеру италијанског и српског језика. *Примењена лингвистика, 19*, 31–40.

Пухар, Ј. (2020). Делимична субјекатска контрола инфинитивних допунских конструкција са финалном вредношћу у италијанском језику. *Анали Филолошког факултета, 32*, 1, 283–300.

Пухар, Ј. (2020). Инфинитивне прилошке финалне конструкције обавезне контроле у италијанском језику. *Живи језици, 40*, 1, 119–136.

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Исказивање финалности инфинитивним конструкцијама у савременом италијанском језику

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација *Исказивање финалности инфинитивним конструкцијама у савременом италијанском језику* има 163 странице и састоји се од следећих поглавља: (1) *Увод* (1–11), (2) *Изражавање финалног значења инфинитивним конструкцијама* (12–41), (3) *Инфинитивне финалне конструкције са фонетски неискazаним субјектом* (42–138), (4) *Инфинитивне финалне конструкције са фонетски исказаним субјектом* (139–144), (5) *Закључак, Литературу* (с 134 библиографске јединице) и *Списак скраћеница*. Дисертација садржи и седам насловљених и нумерисаних табела и дијаграма.

У уводном поглављу изнесени су предмет, циљеви, хипотезе и теоријски оквир истраживања и представљен је корпус на коме се оно засновало. Друго поглавље је посвећено семантичкој анализи тематских, прилошких и односних финалних конструкција с посебном пажњом указаном на значење глагола, именица и придева који регирају допунске финалне конструкције, као и на начине остваривања финалних релација у прилошким и односним финалним конструкцијама. У трећем поглављу обрађене су финалне инфинитивне конструкције са фонетски неискazаним субјектом. Размотрене су конструкције обавезне, делимичне и подељене контроле, као и конструкције необавезне контроле. У четвртом поглављу испитани су услови у којима је субјекат инфинитивних

финалних конструкција фонетски исказан. У последњем поглављу изнесена су закључна разматрања и указано је на могућа даља истраживања.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација *Исказивање финалности инфинитивним конструкцијама у савременом италијанском језику* посвећена је проучавању инфинитивних конструкција којима се изражава финалност у савременом италијанском језику. До сада су оне проучаване најчешће са семантичког аспекта, с посебним нагласком на глаголе, именице, придеве, предлоге или предлошке изразе који их уводе. Кандидаткиња приступа овим конструкцијама са становишта генеративне граматике и анализира их као делове контролних структура. Будући да субјекат у инфинитивним финалним конструкцијама може бити фонетски исказан или фонетски неисказан, први проблем са којим се кандидаткиња сусреће односи се на његову деривацију и позицију у контролној структури. Други проблем у вези са фонетски неисказаним субјектом инфинитивних конструкција односи се на (не)постојање његовог контролора и на аргументе управне реченице који га могу контролисати. Са становишта семантике, под инфинитивним финалним конструкцијама, с једне стране подразумевају се конструкције којима се исказује циљ ради којег се предузима радња управне реченице, а, с друге стране, посматрају се као конструкције у којима се циљно значење преплиће са значењем намене, последице и жеље (Галан Родригез 1992: 167, 1999: 3621). С тим у вези, поставља се питање међузависности значења речи које уводе инфинитивне финалне конструкције и различитих врста контроле које се у њима успостављају.

Главни циљ дисертације јесте испитивање на синтаксичко-семантичком плану инфинитивних финалних конструкција у савременом италијанском језику, односно утврђивање врста и подврста контроле које се успостављају у инфинитивним финалним конструкцијама и околности у којима се оне јављају. Рад има за циљ и да укаже на међузависност различитих подврста контроле и семантичких група глагола, придева и именица који су саставни део контролних структура. Осим тога, утврђено је који реченични чланови управних реченица могу контролисати фонетски неисказани субјекат инфинитивних финалних конструкција, коју морфолошку и семантичку вредност могу имати имплицитни субјекти, као и у којим се условима њихова морфолошка и семантичка вредност поклапају. Кандидаткиња износи очекивање да ће резултати истраживања у генеративном теоријском оквиру допринети бољем разумевању синтаксичко-семантичких карактеристика инфинитивних финалних конструкција у савременом италијанском језику.

Кандидаткиња је формулисала неколико основних хипотеза:

- у инфинитивним тематским, прилошким и односним финалним конструкцијама могу се успоставити и обавезна и необавезна контрола;
- контролори инфинитивних прилошких конструкција обавезне контроле морају бити аргументи управних реченица;
- имплицитни субјекат конструкција необавезне контроле увек има категорију аниматности (+);
- фонетски неисказани субјекат конструкција обавезне делимичне субјекатске и објекатске контроле семантички је увек у множини;

- у појединим допунским финалним реченицама које испуњавају валенцу глагола успостављање различитих подврста обавезне контроле условљено је употребом различитих комплементизатора.

Друго поглавље дисертације посвећено је категорији финалности и њеном изажавању инфинитивним конструкцијама. Кандидаткиња је изнела теоријски оквир и досадашња истраживања категорије финалности као сложене семантичке категорије унутар функционално-семантичког поља условљености. На примерима из корпуса у овом поглављу размотрена је могућност исказивања финалности инфинитивним конструкцијама и анализирани су њихове семантичке особености. Обрађене су инфинитивне тематске финалне конструкције, инфинитивне прилошке финалне конструкције и инфинитивне односне финалне конструкције. На основу анализе примера из корпуса кандидаткиња закључује да глаголи који регирају инфинитивне финалне конструкције као допуну могу имати: а) инфинитивну конструкцију са нултим комплементизатором (нпр. *volere* ‘желети’); б) инфинитивну конструкцију са комплементизатором *a* (нпр. *incitare* ‘подстицати’); в) инфинитивну конструкцију са комплементизатором *di* (нпр. *programmare* ‘планирати’); г) инфинитивну конструкцију са нултим комплементизатором или комплементизатором *di* (нпр. *osare* ‘усуђивати се’); д) инфинитивну конструкцију са комплементизатором *a* или комплементизатором *di* (нпр. *ambire* ‘тежити’, ‘жудети’); њ) инфинитивну конструкцију са комплементизатором *di* или комплементизатором *per* (нпр. *implorare* ‘преклињати’); е) инфинитивну конструкцију са нултим комплементизатором, комплементизатором *a* или комплементизатором *di* (нпр. *ardire* ‘усуђивати се’); ж) инфинитивну конструкцију са комплементизатором *a*, комплементизатором *di* или комплементизатором *per* (нпр. *adoperarsi* ‘трудити се’). Употреба различитих комплементизатора код неких глагола условљава другачије значење глагола. Разлике у коришћењу различитих комплементизатора могу се испољити и на стилистичком плану. На пример, допунска конструкција са комплементизатором *di* која допуњује глаголе *intendere* ‘намеравати’ и *persuadere* ‘убедити’ употребљава се у књижевном стилу. Инфинитивне конструкције са глаголима, именицама и придевима, поред комплементизатора *a* и *di*, може увести и комплементизатор *per* (нпр. *Ci adoperiamo per non deludere nessuno.* (Coris: MON2014_06) ‘Трудимо се да не разочарамо никога’; *In mezz’ora ottengo il permesso per parcheggiare per sei mesi sotto casa.* (Coris: MON2005_07) ‘За пола сата добијам дозволу да паркирам шест месеци испред куће’; *Sei pronto per insegnare.* (MON2001_04) ‘Спреман си да предајеш.’). Употребом комплементизатора *per* наглашава се финално значење зависних конструкција. Именичке лексеме које уводе допунске финалне конструкције или које се налазе у саставу сложених комплементизатора прилошких реченица могу упућивати на различите семантичке нијансе финалног значења, попут значења намере, жеље и наде. Значење намене неког предмета којим ће се агенс послужити како би остварио свој циљ може се исказати прилошким финалним конструкцијама или односним финалним конструкцијама са комплементизаторима које чине предлози и односне заменице.

Треће поглавље дисертације је најобимније. Посвећено је инфинитивним финалним конструкцијама са фонетски неисказаним субјектом и подељено у следећа потпоглавља: Инфинитивне финалне конструкције обавезне контроле (инфинитивне финалне конструкције потпуне контроле, инфинитивне финалне конструкције делимичне контроле и инфинитивне финалне конструкције подељене контроле) и Инфинитивне финалне

конструкције необавезне контроле (инфинитивне конструкције контроле говорног чина, инфинитивне финалне конструкције имплицитне контроле, инфинитивне финалне конструкције арбитрарне контроле и инфинитивне финалне конструкције удаљене контроле).

Анализа тематских, прилошких и односних финалних конструкција обавезне потпуне контроле потврдила је Ландауову хипотезу да је контролор у конструкцијама обавезне контроле аргумент управне реченице. Потврђена је и Ландауова хипотеза да у конструкцијама потпуне контроле контролори могу имати обележје аниматности (+) или (-). У конструкцијама потпуне субјекатске контроле контролори могу имати и обележје аниматности (-), што потврђује хипотезу да у финалним реченицама није неопходно да агенс као покретач радње буде исказан. У конструкцијама објекатске контроле контролори имају обележје аниматности (+).

У свим испитаним примерима потпуне субјекатске контроле фонетски неисказани субјекат је најнижа копија контролора. На позицији субјекта инфинитивне конструкције на почетку деривације налази се копија субјекта управне реченице која се у фонолошкој форми брише. Иако је PRO најнижа контролорова копија, из анализираних примера запажа се да семантичке улоге фонетски неисказаног субјекта и његовог контролора у саставу једне контролне структуре не морају бити идентичне. То се објашњава чињеницом да су, у складу са теоријом померања, семантичке улоге морфолошка обележја глагола и да један елемент може примити више од једне семантичке улоге.

На основу анализе примера, о конструкцијама делимичне контроле у инфинитивним конструкцијама са финалном вредношћу у италијанском језику изведени су следећи закључци: а) Делимична субјекатска контрола се може остварити у допунским конструкцијама којима управљају глаголи, именице или придеви, прилошким финалним конструкцијама и односним финалним конструкцијама, а делимична објекатска контрола у допунским конструкцијама са управним глаголима или именицама, као и у прилошким и односним финалним конструкцијама. б) Све инфинитивне конструкције делимичне контроле садрже узајамно-повратне или немаркиране лексички реципрочне глаголе. в) Имплицитни субјекат финалних инфинитивних конструкција синтаксички је двочлан елемент. г) Морфолошка обележја делимичног контролора и имплицитног субјекта су подударна. д) PRO је семантички увек у множини.

У конструкцијама делимичне контроле PRO, семантички, може бити у првом лицу множине (када су делимични контролор или имплицитна заменица у првом лицу једнине или множине), другом лицу множине (када су делимични контролор или имплицитна заменица у другом лицу једнине или множине или када су у облику хонорифичке заменичке форме) или у трећем лицу множине (ако су делимични контролор или имплицитна заменица у трећем лицу једнине или множине). Морфолошке и семантичке вредности контролора и имплицитног субјекта у финалним инфинитивним конструкцијама делимичне контроле приказане су и табеларно.

На основу анализираних примера подељене контроле закључено је следеће: а) Све контролне структуре са конструкцијом подељене контроле садрже двовалентни или тровалентни глагол у управној реченици. У управним реченицама са допунском инфинитивном конструкцијом могу стајати глаголи подстицања (нпр. *esortare* 'подстицати', *incoraggiare* 'охрабривати', *stimolare* 'подстицати'), наређивања (*intimare* 'заповедати', *ingiungere* 'наложити', *ordinare* 'наређивати'), тражења и упућивања молби (нпр. *chiedere* 'тражити', *pregare* 'молити'). Управни глаголи прилошких финалних

конструкција су двовалентни глаголи кретања (нпр. *andare*, ‘ићи’, *venire* ‘доћи’), тровалентни глаголи давања и слања (нпр. *regalare* ‘поклонити’, *mandare* ‘послати’), као и глаголи успостављања контакта који могу бити двовалентни (нпр. *contattare* ‘контактирати’) или тровалентни (нпр. *scrivere* ‘писати’). Контролне структуре са односом финалном конструкцијом као управне глаголе имају тровалентне глаголе давања. б) У инфинитивним финалним конструкцијама подељене контроле јављају се узајамно-повратни, немаркирани лексички реципрочни глаголи, прелазни или непрелазни глаголи. в) Имплицитни субјекат зависних конструкција морфолошки и семантички је у множини. г) Морфолошке клитике узајамно-повратних глагола инфинитивних конструкција су, као и неисказани субјекат зависних конструкција, увек у множини. д) Оба контролора морфолошки могу стајати у једнини, или један контролор може бити у једнини, а други у множини или оба контролора могу бити у множини. њ) Један контролор имплицитног субјекта инфинитивне конструкције увек је субјекат управне реченице, а други контролор може бити објекат, допуна за место или социјативна допуна управне реченице. Могуће вредности скривеног субјекта у конструкцијама подељене контроле приказане су табеларно.

Када је реч о инфинитивним конструкцијама необавезне контроле, на основу примера закључује се да контролори фонетски неисказаних субјеката финалних конструкција необавезне имплицитне контроле могу бити имплицитни субјекат, имплицитни прави објекат, имплицитни неправи објекат, имплицитна агентивна одредба или имплицитна допуна за место. Контролор имплицитног субјекта у свим контролним структурама чије управне реченице садрже тровалентне глаголе може бити неправи објекат. У субјекатским финалним конструкцијама спецификативне структуре може се остварити арбитрарна или удаљена контрола, у прилошким финалним конструкцијама могу се успоставити контрола говорног чина, имплицитна, арбитрарна и удаљена контрола, а у финалним односним реченицама имплицитна и арбитрарна контрола.

Четврто поглавље посвећено је инфинитивним финалним конструкцијама с фонетски исказаним субјектом. Највећи број контролних структура нема фонетски исказани субјекат. То се објашњава немогућношћу инфинитива да додели падеж номинатива. Међутим, нетипичне инфинитивне конструкције могу имати фонетски исказани субјекат (Корбалан 2018: 50). Анализом примера из корпуса кандидаткиња закључује да се фонетски исказани субјекат инфинитивних финалних конструкција може јавити у допунским и односним финалним реченицама у облику детерминативне фразе која садржи заменице или именице. Фонетски исказани субјекти таквих конструкција не поклапају се увек са субјектом управне реченице. Уколико је неправи објекат један од аргумената тровалентног глагола у управној реченици, фонетски исказани субјекат се у лицу, броју и роду поклапа са неправим објектом, а не са субјектом управне реченице. Фонетски исказани субјекат може се јавити и у конструкцијама делимичне контроле када се у инфинитивним конструкцијама налазе реципрочни глаголи, као и у инфинитивним конструкцијама у саставу каузативних конструкција. Фонетски исказани субјекат може бити у номинативу, акузативу, дативу или се може јавити као агентивна одредба. Инфинитивне конструкције са фонетски исказаним субјектом могу увести нулти комплементизатор, комплементизатором *di* или комплементизатор *da*.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Пухар, Ј. (2020). Делимична субјекатска контрола инфинитивних допунских конструкција са финалном вредношћу у италијанском језику. *Анали Филолошког факултета*, 32, 1, 283–300.

Пухар, Ј. (2020). Инфинитивне прилошке финалне конструкције обавезне контроле у италијанском језику. *Живи језици*, 40, 1, 119–136.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет ове докторске дисертације била је синтаксичко-семантичка анализа инфинитивних финалних конструкција у савременом италијанском језику. Анализирана су семантичка својства тих конструкција, а затим, у генеративном теоријском оквиру, њихова структура и деривација.

Будући да према принципу проширене пројекције, сви глаголи додељују својим аргументима спољашњу семантичку улогу, и инфинитивне конструкције имају свој субјекат. Њихов субјекат може бити фонетски неисказан или фонетски исказан. Прво су анализиране инфинитивне финалне конструкције с фонетски неисказаним субјектом. У зависности од контролних механизма који се јављају у таквим конструкцијама, најпре су разврстане на конструкције обавезне и необавезне контроле, а потом су анализиране финалне конструкције свих подврста обавезне и необавезне контроле. Истраживање је показало да успостављање подврста обавезне контроле може бити условљено различитим чиниоцима. У конструкцијама обавезне контроле остварење подврста контроле може зависити: а) од семантике глагола у управној реченици, б) од семантике глагола у зависној реченици или в) од семантике глаголе и у управној и у зависној реченици.

Успостављање конструкција потпуне субјекатске и објекатске контроле у допунским реченицама условљено је значењем глагола у управној реченици. Субјекатску контролу имају допунске реченице које уводе глаголи са значењем намере, жеље, тежње. Прави објекат контролише скривене субјекте допунских конструкција које уводе двовалентни глаголи са значењем наговарања, подстицања, наређивања, омогућавања, олакшавања или спречавања извршења неке радње, а неправи објекат је контролор инфинитивних конструкција које уводе тровалентни глаголи саопштавања и давања. Поред семантике глагола, успостављање субјекатске или објекатске контроле у појединим финалним допунским конструкцијама може зависити и од употребе различитих комплементизатора. Остварење субјекатске и објекатске контроле у прилошким финалним реченицама условљено је и аниматношћу контролора. У конструкцијама са контролором са обележјем аниматности (+) успоставља се објекатска контрола, у конструкцијама са контролором са обележјем аниматности (–) субјекатска. Објекатска контрола (са неправим објектом управне реченице као контролором) у односим финалним реченицама успоставља се када управне реченице садрже тровалентне глаголе давања и неправи објекат са обележјем аниматности (+).

Од семантике глагола у зависној реченици зависи остварење конструкција делимичне контроле. Такве конструкције се јављају са узајамно-повратним или немаркираним лексички реципрочним глаголима. Успостављање подељене контроле условљено је у највећем броју случајева семантиком глагола и у управној и у зависној реченици, будући да се подељена контрола јавља када су у управној реченици двовалентни или тровалентни глаголи, а у зависној реченици узајамно-повратни или лексички реципрочни глаголи. Подељена контрола може се успоставити и када се у инфинитивној конструкцији налазе прелазни или непрелазни глаголи са прилогом *insieme* ('заједно'), који упућује на то да је имплицитни субјекат семантички у множини или када именице са значењем 'пријатељ (*amico*), 'колега' (*collega*), 'сарадник' (*collaboratore*), 'ортак' (*socio*) допуњују семикопулативне глаголе у инфинитиву.

Анализом примера из корпуса установљено је да се, у зависности од контекста, инфинитивне финалне конструкције са управним глаголом у множини и са реципрочним глаголима у инфинитиву могу тумачити као конструкције обавезне потпуне субјекатске контроле или као конструкције делимичне субјекатске контроле. Утврђено је и да се инфинитивне конструкције које допуњују именице са значењем подстицања, наређења, допуштања, које садрже реципрочне глаголе и које су у саставу контролних структура са управним тровалентним глаголима, у одговарајућем контексту, могу сматрати конструкцијама делимичне контроле или конструкцијама подељене контроле.

Када је реч о имплицитном субјекту инфинитивних финалних конструкција обавезне контроле, изводи се закључак да он може бити једночлан (у конструкцијама потпуне контроле) или двочлан (у конструкцијама делимичне и подељене контроле). У конструкцијама делимичне контроле састоји се из имплицитне заменице и из аргумента управне реченице који га делимично контролише. У конструкцијама подељене контроле имплицитни субјекат, поред субјекта управног глагола, могу контролисати прави објекат, неправи објекат, допуна за место или социјативна допуна управне реченице. На основу испитаних примера може се уочити да се морфолошка и семантичка вредност не поклапају у свим конструкцијама обавезне контроле. Скривени субјекат има исту морфолошку и семантичку вредност као и његов контролор у конструкцијама потпуне контроле. Конструкције делимичне контроле карактерише истоветност морфолошке вредности контролора и контролисаног елемента, али и неподударност њихове семантичке вредности. Наиме, будући да се у конструкцијама делимичне контроле увек налазе реципрочни глаголи, њихов субјекат је увек семантички у множини. Двочлани субјекат увек има семантичку вредност првог лица множине ако је један његов члан заменица у првом лицу једнине или множине. Уколико је један од његових чланова заменица у другом лицу једнине или множине или заменичка хонорифичка форма у трећем лицу једнине или множине, PRO семантички може бити у првом или у другом лицу множине. Када је један његов члан у трећем лицу једнине или множине, фонетски неискazани субјекат семантички може бити у првом, другом или трећем лицу множине.

Контролори фонетски неискazаног субјекта не морају се налазити у истој зависносној реченици као и инфинитивне конструкције или не морају бити фонетски исказани. У субјекатским реченицама са спецификативном структуром и у допунским реченицама које уводе глаголи јавља се удаљена контрола, за коју је карактеристично да се контролор имплицитног субјекта не налази у контролној структури, већ у реченици која стоји испред контролне структуре која садржи инфинитивну конструкцију. У конструкцијама имплицитне контроле контролори остају фонетски неискazани и њихова

вредност је контекстуално одређена. Потврђена је хипотеза, формулисана у складу са Ландауовим (1999) и Јанкеовим (2007) мишљењем, да фонетски неисказани субјекат конструкција необавезне контроле мора имати обележје аниматности (+). Показано је да субјекатска, објекатска и подељена контрола могу бити експлицитне (када су контролори фонетски исказани) или имплицитне (када су контролори фонетски неисказани).

У финалним инфинитивним конструкцијама јавља се и фонетски исказани субјекат. Он може бити истоветан субјекту управне реченице, може се подударати са објектом управне реченице или може бити део синтаксички сложеног субјекта у конструкцијама делимичне контроле. У контролним структурама које су део каузативних конструкција фонетски исказани субјекат може бити прави или неправи објекат или агентивна одредба.

Приказивањем деривације контролних структура посредством Хорнштајнове теорије померања утврђено је да се та теорија може применити и на конструкције у италијанском језику. На основу приказивања деривација контролних структура може се уочити да се у инфинитивним конструкцијама у италијанском језику у највећем броју случајева изговара највиша копија имплицитног субјекта, будући да највећи број италијанских инфинитивних конструкција садржи фонетски неисказани субјекат. У ретким случајевима изговара се најнижа копија субјекта, а инфинитивне финалне конструкције у којима се изговарају и највиша и најнижа копија нису забележене.

Ово истраживање је потврдило почетну хипотезу да се у инфинитивним тематским, прилошким и односним финалним конструкцијама могу јавити и обавезна и необавезна контрола.

Резултати добијени овим истраживањем успели су да допринесу бољем разумевању инфинитивних финалних конструкција у савременом италијанском језику и могли би подстаћи испитивање контролних механизма у инфинитивним конструкцијама којима се исказују друге семантичке категорије, као и испитавање контролних структура које садрже герундске и партиципске конструкције. На пример, приликом анализе инфинитивних временских или узрочних конструкција могло би се испитати да ли аргумент управне реченице који контролише фонетски нереализовани субјекат може бити и имплицитан и експлицитан. Могло би се такође размотрити да ли се у герундским и партиципским конструкцијама са реципрочним глаголима могу остварити делимична субјекатска, делимична објекатска и подељена контрола и да ли се, у зависности од контекста, поједине герундске и партиципске конструкције могу тумачити и као конструкције потпуне субјекатске контроле и као конструкције делимичне субјекатске контроле. Могле би се испитати и конструкције са прошлим инфинитивом, при чему би се посебна пажња могла усмерити на морфолошку (не)подударност клитика које се користе у споју са инфинитивом са морфолошком вредношћу фонетски неискazanог субјекта зависних конструкција и његовог контролора.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација Јелене Пухар представља први обиман рад из италијанске синтаксе настао у генеративном теоријском оквиру. Одликују га прецизност, компетентност и строг научни приступ, али истовремено и веома једноставан и јасан стил. Коришћењем примерног методолошког апарата, богатог истраживачког узорка и свеобухватне литературе, ова дисертација даје велики научни допринос области

италијанске синтаксе, а резултати истраживања наћи ће вишеструку примену у изучавању категорије финалности.

Због свега претходно реченог, као и онога што овим извештајем није обухваћено, сматрамо да докторска дисертација Јелене Пухар *Исказивање финалности инфинитивним конструкцијама у савременом италијанском језику* неоспорно заслужује високу позитивну оцену.

IX ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да извештај прихвати и упути га Већу друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на сагласност и да кандидаткињу позове на усмену одбрану пред истом комисијом.

У Београду, 6. децембра 2021.

Комисија:

др Мила Самарцић, ред. проф.

др Драгана Радојевић, доцент

др Данијела Ђоровић, ван. проф.